

A Slovenian Language Newspaper — Dedicated to the Cultural Progress and Political Guidance of Americans of Slovenian Descent and Slovenes Scattered around the Free World—Through the Principles of Christian Democracy.

slovenska DRŽAVA

In Harmony with the American Tradition of Freedom and Independence, The SLOVENSKA DRŽAVA Champions the Right of the Slovenian People to their National Unification In Their Own Slovenian State.

For a Free Slovenia

Letnik — Volume III

CHICAGO, ILLINOIS, 20. JULIJA, 1952

Stevilka — Number 7

OB DVELETNICI "SLOVENSKE DRŽAVE"

Dve leti je minilo od kar je 25. julija 1950 izšla v Chicagu prva številka mesečnika "SLOVENSKA DRŽAVA". V uvodniku je bil postavljen program s sledečimi besedami:

"Čeprav majhen, ima slovenski narod pravico do popolne narodne samostojnosti. Najpopolnejša oblika narodne samobitnosti je pa lastna narodna država. Karkoli hočemo, za karkoli se borimo in s komurkoli sodelujemo, mora imeti svojo podlago v naši najosnovnejši pravici: v lastni državni samostojnosti. Lastna slovenska državnost je naša pravica; naša dolžnost je, da se za to našo pravico borimo. "SLOVENSKA DRŽAVA" naj bo zato izraz volje vseh zavednih Slovencev doma in v tujini, izraz volje vseh onih, ki se zavedajo, da mora slovenski narod biti "na svoji zemlji svoj gospod".

"SLOVENSKA DRŽAVA" naj bo nosilec naše narodne volje in naše narodne zavesti; naj bo temelj za podvige vseh, ki slovensko mislijo, čutijo in govore; in naj bo neustrašen boritelj za nekrnjeno in politično neodvisnost slovenskega ozemlja. Obenem pa naj bo vzpodbuda njim, ki se za to pravico že borijo; naj bo bodrilo njim, ki to pravico žele; in predvsem opomin vsem, ki na to osnovno pravico pozablajo in jo zapostavljajo".

Ob dveletnici smemo s ponosom reči, da je bil naš list temu programu zvest. "SLOVENSKA DRŽAVA" je bila vez, ki je vezala in še veže razbite člane slovenske družine širom sveta v enako mislečo skupnost. Je svetel kres, ki razsvetljuje pot zavednim Slovincem in jih bodri k trdem delu za lepšo bodočnost vseh Slovencev.

"SLOVENSKA DRŽAVA" ni strankarsko glasilo niti glasilo kake skupine, marveč je list vseh dobromislečih Slovencev, ki hočejo videti slovenski narod prost komunistične tiranije, pa tudi prost vsakega tujega gospodstva.

Ob vstopu v življenje so našemu listu nekateri prerovali kratko življenje. Želeli so, da bi bil list muha enodnevnik. Kakor je bil list majhen po obsegu, (saj so mu naši "prijatelji" v Argentini zmerili njegov obseg celo v milimetrih), tako je bil pa velik po ideji, katero je širil. Zasluga "SLOVENSKE DRŽAVE" je, da je misel o slovenski državi zagorela s tolikim plamenom po vseh kontinentih sveta, kjer danes žive Slovenci, ta tega ognja več nihče pogasiti ne more. Ideja o slovenski državi raste, z idejo pa se krepi tudi naš list.

Ob dveletnici obstoja "SLOVENSKE DRŽAVE" obnovimo sklep: širimo "SLOVENSKO DRŽAVO" povsod med Slovenci! Sodelujmo v kampanji za nove naročnike! V delu za slovensko državno misel bodimo goreči in neutrudni! DELAJMO TAKO, KAKOR DA JE PRAV OD TEGA NAŠEGA DELA IN PRAV OD TEGA TRENUTKA VSE ODVISNO! Naj nas ne moti plašljivost in cincanje malodušnih ljudi, niti klevetanje teh in onih, ki niso nikdar na jasnem, kaj so in kaj je njihova dolžnost! Program, ki ga je postavil naš list ob vstopu v življenje, bodi nam vodilo pri delu, ki ne sme poznati nobenega zastoja, nobene malodušnosti, marveč mora iti na široko in na globoko, dokler naš veliki ideal — Svobodna Slovenska Država — ne bo v polni meri dosežen!

Mirko Geratič

Narod in njegova suverenost

Na nekaterih delih sveta in še prav posebno med takojimenoimenimi latinskimi narodi se priznava značaj naroda samo onim narodom, ki so suvereni. V tem je tudi vzrok za zamenjavanje pojma narod in država, odnosno za odrekanje nazivu "narod" vsem, ki doslej še niso imeli sreče, da bi si bili ustvarili lastno državo.

Brez dvoma, kar se Slovencev tiče, ni nikogar, ki bi se hotel odreči svoji narodnosti, niti ne v prid neke izumetničene jugoslovenske narodnosti. Prav tako gotovo pa je tudi, da ves zunanji svet odreja obstoj slov. narodnosti danes, in še kaj gotovo jo bo zanimal v bodoče, če bomo Slovenci del kakšne druge, četudi jugoslovenske države. In vendar, ali nismo mi, Slovenci, zares narod?

Narod je, če ponovim z Renanom, zgodovinska tvorba. Med posameznikom in narodnostno skupino, katere del je, obstoji tesna in nerazdružna vez, ki je povsem očita in nikakor ni nekaj umetnega. Ta vez določa zavest domovine, spominja na skupen izvor in goji v vseh vero v nek skupen ideal, za katerega se, včasih čisto podzavestno, bijejo vsi, ki jih družijo ista domovinska zavest.

Vendar narod ni zgolj zgodovinska tvorba. Narod, da je resnično narod, mora imeti voljo, da je zares narod. Mancini je podal naslednjo definicijo naroda: "nacione e volonta di nazione". Ob tej misli se dajmo malo zamisliti, kajti od tu izvirajo vsa današnja zanikanja značaja naroda vsem, ki nimajo lastne države. So na vsak način neupravičena, saj, če so še narodi, ki svoje države nimajo, s tem še ni rečeno, da nimajo volje za lastno državo. Mi Slovenci jo prav gotovo imamo, zato ker imamo najtrdnjšo voljo, da smo narod. Mancini sam je dejal, da gre naraven razvoj od naroda do države. Ta razvoj je etičnega značaja. Jasna in konkretna volja do naroda, po njegovo, ne more obstati prej, dokler se ta ne pretvori v polnost države. Naroda, potemtakem, skoraj da ni, marveč lahko samo postane.

Brez ozira na to, ali je takšno naziranje upravičeno ali ne, v današnjih prilikah nihče, razen nas samih, ne govori o slovenskem narodu, marveč samo o Jugoslaviji in jugoslovenski narodnosti. Mi smo ponosni na svoj narod, na svoje lastno izročilo, na svoje navade in na svojo kulturo, ki jo moramo brez vsake skromnosti više ceniti od narodnih kultur drugih južnoslovenskih narodov. Prešeren ni brez vzroka zastavil vseh svojih sil, da na Slovenskem ilirsko gibanje ni moglo zmagati in izbrisati slovenske kulture, ki je z njim in po njem še brezprimerno narasla.

Prav zato tudi hočemo, da se nas upošteva v prvi vrsti kot Slovence; to hočejo tudi tisti, ki jim ni mar, da so na drugem mestu označeni kot Jugoslovani. Istočasno pa vsi, in še pred vsem mi, ki živimo v tujini, občutimo, da so naši napori zaman, da se vedno presliši o nas, da smo Slovenci, da ni govora o slovenskem narodu, pa čeprav smo že zdavnaj napovedali vojno takšnim naziranjem.

Narod, ki še nima svoje države, teži za tem, da si jo ustvari. Narodova volja, ki narod dejansko tvori, ima svojo resnično podlago le, če je istočasno tudi državna volja, ali bolje volja do lastne države. Država je tista sila, ki družijo vse oblike socialnega življenja med narodom v vse močnejše narodovo življenje. To je staro naziranje o narodu in državi, naziranje, ki je bilo temelj pri ustvarjanju narodnih držav drugod in mora biti temelj tudi za Slovence, ker tudi mi smo eden izmed narodov, ki živi v sosesčini drugih. Z drugimi besedami: narod tvori državo, pa tudi država tvori narod, vsaj v smislu kot to razumejo danes skoraj povsod na svetu.

Kakšna pa mora biti ta država? MORA BITI SUVERENA. Suverenost je prav tako volja, neomejena volja, ki ne sme biti odvisna od druge, volja, ki vedno odloča sama po sebi. Na enem ozemlju

ne more biti več kot ena sama suverena volja, to je ena sama suverenost, ena sama suverena država. Že francoska ustava iz leta 1791 pravi, da je suverena in nedeljiva. Nesmiselno je, da bi država kot članica nekake federalne države, bila suverena in suverena istočasno tudi zvezna država. V konkretnem primeru federalne Jugoslavije bi slovenska država, ki bi bila le ena izmed jugoslovenskih federalnih držav, ne mogla biti suverena.

Slovenci smo narod, imamo narodno zavest in hočemo, da nas vsi upoštevajo kot narod. V to smo brez dvoma upravičeni, saj nam čisto naraven razum pove, da imajo vsi ljudje in vsi narodi iste osebne in narodne pravice. To pojmovanje je dobilo svoj pravni izraz že pred francosko revolucijo, ko so angleške kolonije v Ameriki izjavile, da so vsi ljudje po ustvarjenju enaki in da jim je Stvarnik dal pravice, ki jim ne morejo biti odvzete; med temi pravicami so v prvi vrsti življenje, svoboda in sreča. Kasneje so drugi te pravice prenesli na narod. Da so jim mogli dati zagotovila, so nastala narodne države. Mi, Slovenci, trdno hočemo, da se iste pravice, življenje naroda in svoboda naroda, zagotove tudi nam. Zato hočemo in zahtevamo samo to, kar so hoteli, zahtevali in uresničili drugi narodi: zagotoviti svobodno življenje svojemu narodu v suvereni državi. Uresničitev nas, Slovence, še čaka. C.M.

DOMOVINA

(Naslednji dopis smo prejeli od prijatelja slovenskega državnega gibanja in ga v celoti objavljamo. Otvarjamo debato o tem vprašanju in prosimo, da tudi ostali izrazijo svoje mnenje. Op. ured.)

Kot glasilo v pregnanstvu improvizirane "Slovenske demokratske stranke" je po daljšem presledku izšla druga številka "Domovine".

Ta begunska politična skupina je skoraj vzorni primer utvare, v kateri životari papirnata trozveza takojimenoimenega "Narodnega odbora za Slovenijo". Eden ali dva izseljena socialistična predstavljata nekdanjo socialistično stranko, ki se je med vojno bila razpršila med OF in pozabo. Podpredsednik bivše JRZ se je oklical za "predsednika SLS", (ki, mimogrede omenjeno, sploh ni imela "predsednika", temveč načelnika). Tretja sestavina NO, "Slovenska demokratska stranka", pa je ricijska stvaritev nekaterih poudincev bivše JNS in dveh ali treh pristašev bivše, bolj teoretične kot praktične, Samostalne demokratske stranke.

Poleg tega namišljenega značaja sestavin NO, pa je tudi splošno znano, da tudi NO sam obstoji

bolj na papirju kot v dejanju. Dejanski NO sestoji iz pisarne in njenega stanovanca, od koder od časa do časa prihajajo kake osebne okrožnice in pisma, navadno kot strašnilna svarila proti motilcem te trozvezne utvare.

Zadeva bi bila povsem neresna in nemogoča doma, tudi v nezdravih okoliščinah predvojne dvorske politike in poldiktature; v političnem pregnanstvu pa večja slovensko narodno tragiko.

Izhod je seveda samo eden. Namišljene sestavine NO in njihov dejanski enočlanski organ morajo priznati pregnansko politično stvarnost. V političnem begunstvu je z vidika demokracije in domovine vse improvizirano, nič kontinuitetno. Saj prav zato smo v begunstvu, ker so vso predvojno kontinuiteto uničili belgrajska politična nezakonitost in nezmožnost, osna invazija, brezpravna okupacija, krvavi državljanski pokolji in uspeli komunistični prevrat.

Ker smo v begunstvu, je naš politični smisel in pomen samo prehodnega in predhodnega značaja: Ker v begunstvu uživamo (Nadaljevanje na 2. str.)

PROTIKOMUNISTIČNA MANIFESTACIJA

AFABN V CHICAGU

V nedeljo 6. JULIJA JE BILA V CHICAGU VELIKA PROTIKOMUNISTIČNA MANIFESTACIJA. Čez tisoč ljudi je napolnilo CHOPIN SCHOOL AUDITORIUM. Zborovanje je priredila AFABN (AMERICAN FRIENDS OF ANTI-BOLSHEVIST BLOC OF NATION) v Chicagu. AFABN si je postavila nalogo, da seznanijo ameriško javnost o komunistični nevarnosti in ji prikaže trpljenje narodov, ki jim vladajo komunisti.

Senator CHARLES J. KERNSTEIN, ki je bil žal zadržan, je želel zborovanju obilo uspeha. Razmere v Baltskih državah so orisali govorniki: Olaf Millet, Alfred Rumanis in državni predstavnik Illinois Anthony Olis. O položaju na Hrvaškem je govoril Vincent L. Knaus, o Slovaški Milan V. Blazek in o Ukrajini William S. Diduch. Razmere v SLOVENIJI je lepo orisal REV. LEONARD BOGOLIN, župnik slovenske fars Sv. Štefana v Chicagu. Govor sam bomo priobčili v prihodnji številki. Komunistično infiltracijo v ameriško javno življenje je orisal ROBERT R. SIEGRIST, NBC in televizijski komentator ter dopisnik Chicago Tribune ter pozval navzoče, naj podprejo borbo proti komunizmu. Ob koncu zborovanja je bila sprejeta resolucija, ki poziva ameriško vlado, naj moralno in gmotno podpre podzemsko organizacijo ABN. Ameriška vlada naj javno proglasi pravico do samoodločbe narodov. To bo največje jamstvo, da Amerika ni zapustila narodov, ki trpe pod komunistično diktaturo, njim samim pa bo s tem vlila novega poguma za borbo proti komunizmu in za svobodo. V tem smislu podpre resolucija tudi resolucijo senatorja Kerstena (House Concurrent Resolution 94 in Amendment to the National Security Act of 1951), ki zahteva moralno in finančno pomoč etničnim skupinam v njihovem boju, da dosežejo s pravico do samoodločbe svojo demokratično vlado.

DOMOVINA

(Nadaljevanje s 1. str.)

politično svobodo, smo iz tega naslova vsi dolžni pomagati domovini do osvobojenja. Zdravi čut nakazuje, da bi bilo treba ta skupni begunski mandat izvrševati s skupnimi močmi, posebno še, ko so vse te moči skupaj tako zelo nezadostne.

Politična zrelost zato narekuje, da tako begunsko politično skupnost končno vpostavimo. Ker za izvršitev te osnovne potrebe ni uporabne demokratične kontinuitete nekdanjih strank, in da se izognemo nerešljivi predstavniki geometriji preštevilnih skupin, bi bila najboljša rešitev, ko bi se politični begunci razčlenili in združili v okviru tradicionalnih slovenskih političnih taborov izpred diktatorskega 6. januarja 1929: Pristaši (ne "člani") nekdanje široke SLS, pristaši liberalno-demokratskega tabora, pristaši socialistično-demokratske tradicije. Ti trije okviri so sicer dokaj starinski, in morda preživeti, a so vsekakor dovolj široki in zgodovinsko nesporno predstavniki, da bi mogli in morali prehodno zajeti vso slovensko emigracijo z namenom, da urejeno izvršujejo skupni osvobodilni mandat. Za bolj specifične in sodobne pokrete in struje pa mora, po vzgledu preiskanih in ustaljenih demokracij, biti dovolj zraka in prostora v okviru vsakega izmed treh tradicionalnih slovenskih političnih taborov. Ti bi se morali v emigraciji tako organizirati, da bi v njih bili resnično zastopani vsi, ki pošteno vanje spadajo.

Naslednji dve vprašanji, ki morata biti razčiščeni in rešeni v tej zvezi, sta ti-le: Kak naj bo ključ za zastopstvo v skupnem narodno-

političnem (osvobodilnem) predstavnstvu v begunstvu? In kaj naj bo načelna osnova takega skupnega političnega predstavnstva in dela?

Rešitev prvega vprašanja je jasno izražena v politični zgodovini Slovencev od prvih do poslednjih svobodnih volitev. Razmerje 4:2:1 je vsekakor zelo realistično in močno pošteno. Ker več kot odgovarja politični zgodovini celotne slovenske demokratične dobe, ni razloga, zakaj ga ne bi vsi iskreno in obvezno sprejeli.

Drugo vprašanje je navidez bolj zapleteno, v resnici pa je odgovor nanj najlažji: Pomagati in pospešiti osvobojenje domovine, ko bo Slovenija mogla demokratično izraziti svojo samoodločitev glede lastne narodno-politične bodočnosti: Ali naj ostane, oz. resnično šele postane, enakopravna država-članica nove jugoslovanske zveze; ali naj se državno-politično povsem osamosvoji; ali pa naj se kot enakopravna država pridruži združenim državam srednje-vzhodne Evrope, ali vse Evrope, če bi ena ali druga teh zvez po osvobojenju postala stvarna. **Bistveno je, da slovensko osvobojenje vključuje načelo samoodločbe glede bodočega državno-političnega statusa Slovenije.** Tisti, ki povdarjajo stvarnost obstoja Titove Jugoslavije, bodo v ustavni določbi, da imajo republike-članice, torej tudi Slovenija, pravico do samoodločbe, vključivši pravico do odcepitve, našli tudi formalno, legalistično oporo za slovensko državno samoodločbo.

In s tem se vračamo k naslovu in uvodu teh misli. Druga številka "Domovine" namreč napravi vti, kakor da osvobojenje Slove-

nije ne vključuje naravne, danes vsem narodom sveta (ne le Evrope) priznane pravice do državno-politične samoodločbe. Ta pravica je bila, kot je naš list izčrpano poročal, pred kratkim ponovno formalno priznana n. pr. Slovkom od strani ameriškega državnega tajništva, ki jo je tudi izrecno proglasil za narode Sovjetske zveze. **Ali se je naj Slovenci — in prav mi, in samo mi — vnaprej odrečemo?** Kdor bi tako čutil, bi se s tem samo odrekel svoje soudelež-

be na slovenskem osvobodilnem mandatu, ker pravice do resnične samoodločbe ne more Sloveniji odjemati noben poedinec ali skupina. "Domovina" oz. njeni ljudje bodo zato morali svoje stališče k temu osnovnemu vprašanju jasno izraziti.

Medtem pa je potrebno brez nadaljnega odlaganja pristopiti k izpeljavi skupne slovenske osvobodilne akcije v begunstvu na načelni osnovi slovenske državne samoodločbe.

Nekaj pripomb o knjigi "Belogardizem"

Lansko leto je izšla v državni založbi "Slovenski književni zavod" v Ljubljani knjiga pod naslovom "Belogardizem", ki jo je spisal neki Franček Saje.

To obširno delo (818 strani) opisuje politični razvoj v Sloveniji od nemškega napada na Jugoslavijo aprila 1941 pa do kapitulacije Italije 8. septembra 1943. Nekaj izvodov te knjige je prišlo tudi med emigrante in so romali iz roke v roko. Predvsem je vsakogar zanimalo osebno kazalo na koncu kjer so imenovane vse osebe, ki so kakorkoli omenjene v tej "zgodovini reakcionarne buržoazije med narodnoosvobodilno vojno". Tako namreč avtor sam označuje svoje delo.

Tisti, ki so svoja imena našli omenjena, so se omejili le na to, da so v družbi znancev ali prijateljev obrazložili laži in potvorbe, ki jih je avtor zagrešil na njihov račun. Tisti pa, ki svojih imen niso našli v knjigi, so si pa z zanimanjem pri tej poglavitni, ki se bavijo z znanci ali prijatelji, ne da bi s tem bilo kakorkoli porušeno njihovo notranje ravnotežje, ali spremenili mnenje o dotičnih osebah. Zakaj, bomo razložili pozneje. Gotovo pa se je marsikdo pri branju te knjige hudomušno nasmejal smoli svojih osebnih ali političnih nasprotnikov omenjenih v Sajejovi knjigi, a to bolj iz strankarske škodoželjnosti, kot iz vere v Sajejove "dokaze". In to je bilo vse.

Le clevelandska "Slovenija" je prinesla članek izpod peresa Msgr. Škerbca, ki v glavnem knjigo zavrne kot lažljivo in pristransko, čemur je samo pritrčiti, vendar so njegovi argumenti preveč splošni in šibko izdelani. Sajejova knjiga gotovo zasluži podrobnejše obdelave, kot je Msgr. Škrbc čeva. Žal pa se bomo tudi v pričujočem članku zaradi omejenega prostora morali baviti samo z važnejšimi poglavlji.

Pisatelj Saje si je nadel zelo nevhvalno nalogo. Sam poroča v uvodu, da je v začetku leta 1948 "širok odbor" začel pripravljati knjigo listin in dokumentov o medvojni dobi, in nadaljuje: "Odbor se je hitro ožil in čez nekaj mesecev sem ostal sam. Med zbiranjem belogardističnih listin pa sem spoznal, da bi bile večji del težko razumljive, če jih ne bi dokaj obširno pojasnil." — Z drugimi besedami bi se reklo, da so ostali člani odbora, bolj razsodni, a manj zagrizeni kot Saje spoznali, da bi objava golega zbirke dokumentov in medvojne dobe govorila bolj proti komunistom, kot proti "reakciji". Še več, umaknili so se iz tistega odbora vedoč, da nobeno, še tako obširno pojasnjevanje ne more izpremeniti nekaterih dejstev. Samo Franček Saje

drugem mestu, ko pravi: "Ponekod so pa komunisti Narodno stražo spretno izkoristili, da so na legalen način zbirali orožje in ga spravljali v svoja skrivališča. Tako so na primer v Novem mestu komunisti kot člani Narodne straže tako 'čovali' vojaško skladišče, da so iz njega nosili orožje, municijo, razstrelivo in ga spravljali v Rogovom logu". (str. 45)

Danes se to čudno sliši, a takrat je bilo popolnoma razumljivo, da so komunisti patroljirali z Nemci, ker je bil v veljavi pakt Hitler-Stalin. Kdor je takoj po nemškem prihodu živel na Štajerskem in Gorenjskem ve, da so komunisti povsod odprto sodelovali z Nemci pri preganjanju in preseljevanju ter ovajanju nekomunističnih Slovencev, — vse do Hitlerjevega napada na Rusijo. Nič čudnega če se je Sajeju pri njegovem obširnem pojasnjevanju — zareklo!

Pri opisu razmer v Ljubljani pod laško okupacijo se pa za dokazovanje poslužuje — kot avtentičnih dokumentov — izrekov iz dnevnega časopisja čeprav dobro ve, da je takrat časopisje bilo pod vojaško cenzuro ter so listi morali pisati tako kot jim je ukazoval laški Tiskovni urad. Za dokaz žurnalističnega hlapčevanja pa prinaša celo fotografijo krtačnega odtisa prve strani "Slovenca" z dne 6. maja 1941. Tam je videti prečrtan odstavek, kjer je zapisano, da Slovenci smatrajo da je priključitev Italiji prišla "po nujnosti usode in volje zmagovalcev na površje". — To je seveda cenzura črtala, a Saje trdi, da so to storili uredniki, potem ko je bil list že zaključen, urejen in pripravljen za rotacijski stroj. Saje računa z nepoznanjem oblasti, kajti njegov "dokaz" velja samo za tistega ki nima pojma o časopisni tehniki in tudi ne ve, da je bilo takrat treba predlagati v cenzuro take krtačne odtise na katerih je potem cenzura kontrolirala, ali so bila navodila točno izvrševala ter neodgovarjajoče črtala oziroma zahtevala popravke. Uredništva so takrat skrbno shranjevale take cenzurne izvode, ki bi naj služili za . . . opravičilo po vojni. No, sedaj pa je to reč dobil v roke Saje in jo obrnil po svoje.

Ni namen teh vrstic upravičevati ravnanja vodstva tradicionalnih političnih strank ki so se po svojih vodilnih možeh spustile v poskus rešiti vsaj nekaj slovenske uprave pod okupacijo, poskus ki je propadel zaradi verolomnosti fašistov. Že takrat so se dvignili glasovi ljudi, ki so videli v bojkotu okupatorjev ter ustanovitvi podtalne slovenske oblasti edino rešitev. Žal je pokojni ban Natlačen zapadel vplivu oportunistične struje vseh tradicionalnih političnih strank. — Čim pa je dr. Natlačen sprevidel brezuspešnost svojih dobrnamernih poskusov, je izstopil iz takozvanega Sosveta in to sporočil tedanjemu laškemu oblastniku Grazioliju z energičnim pismom, kjer pravi na koncu: "Ni javnega reda, ni varnosti . . . Če ljudje izgubijo zaupanje, da se jim ne bo nič zgodilo, kadar se niso prekršili proti zakonu, je zgubljen vsaka vera v državno oblast. Žalostnih dokazov za ta moj stavek prihaja sedaj v izobilju. Mirni in pošteni ljudje, ki niso ničesar zagrešili, v strahu za svoje življenje in svobodo bežijo v hribe . . . Zato sem sklenil da se umaknem vsaki odgovornosti za tako zgrešeno upravo, ker

(Nadaljevanje na 3. str.)

ZA SLOVENSKO KOROŠKO

Ob priliki obiska našega državnega tajnika, Dean Achesona v Avstriji, je ugledni chicaški podjetnik, Mr. FRANK SHONTA, poslal v imenu SLOVENSKE NARODNE ZVEZE V AMERIKI, naslednjo brzojavko Achesonu na Dunaj:

Honorable Dean Acheson
Secretary of State of the United States
care of American Delegation
Vienna, Austria

Dear Mr. Acheson:

Americans of Slovenian extraction, urge you kindly to protect the Slovenian minority in Austria, whose national rights are constantly overlooked by the present administration of Austria.

Respectfully,
FRANK SHONTA,
2041 West Cermak Rd., Chicago, Ill.,
for the Slovenian National Union of America.

Prevod brzojavke:

Amerikanci slovenskega porekla, Vas vljudo pozivajo, da zaščitite slovensko manjšino v Avstriji. Sedanja uprava Avstrije dosledno prezira njihove narodne pravice. S spoštovanjem, itd.

Nekaj pripomb o knjigi "Belogardizem"

(Nadaljevanje s 2. str.)

nisem hotel v očeh javnosti nositi del odgovornosti".

Tako je govoril mož in poštenjak, ki je spoznal svojo napako ter iz nje pogumno izvajal posledice. To ni nikak hlapec, kot hoče pojasniti Saje in njegovo obširno pojasnjevanje razsodnega bralca prepriča baš o nasprotnem.

S tem dolgoveznim pojasnjevanjem pa hoče Saje zakriti nekaj drugega, namreč da se komunisti prve mesce vobče niso borili proti okupatorju, ampak sodelovali in čakali, kot so se pač glasila navodila iz Moskve. Res je začel ilegalno izhajati "Slovenski Poročevalec", ki pa je bil takrat samo eden izmed številnih na roko razmnoževanih lističev v takratni poplavi tovrstnega časopisja. Toda tedanje glasilo Komunistične Partije Slovenije se omejuje samo na besedne napade na domače politike, bodisi da bivajo v Ljubljani ali pa v Londonu ter meče v isti koš Italijane, Nemce in Angleže. Saje citira kot dokaz odpora proti okupatorju med drugim tudi naslednji odstavek iz "Slovenskeho Poročevalca":

"Slovenskega naroda pač ne bodo izpod nemškega in italijanskega jarma osvobodili ne angleški imperialisti, ki sami tlačijo milijone duš zatiranih kolonialnih narodov, in ne klerikalni veljaki, ki so še včeraj hvalili pristop Jugoslavije k trojnemu paktu, danes se pa po sili razmer sestajajo v Londonu. Slovenski narod bodo osvobodile njegove lastne sile, oprte na protimperialistični boj delovnega ljudstva vsega sveta." (str. 1104)

Saje trdi, da se je že dne 27. aprila 1941 vršil sestanek, kjer so se na "pobudo Centralnega komiteta Komunistične partije Slovenije zbrale skupine iz predvojnega protimperialističnega gibanja na svoj prvi razgovor..." Saje trdi, da je to bil ustanovni sestanek Osvobodilne Fronte. Toda v resoluciji, ki je bila sprejeta na tem sestanku in ki jo Saje v dokaz svojih trditev navaja v celoti, ni o Osvobodilni Fronti govora

partizanske edinice. Tako poroča Saje, da se je "22. julija začela oborožena vstaja", torej točno en mesec po nemškem napadu na Rujsko. Nemška strahovlada na Gorenjskem in Štajerskem je bila najboljši pomagač za tvorjenje partizanskih edinic in tako je tam res v začetku avgusta prišlo do prvih prask o katerih poroča tudi Saje, pozabi pa omeniti, da so Nemci po vsakem spopadu s partizani požgali najbližjo slovensko vas, a prebivalci so po vsakem takem spopadu morali zbežati v gozd, da se izognejo smrti ali pa preselitvi. V gozdu so pa te ubežnike komunisti vključevali v nove partizanske čete, in tako je partizanstvo raslo.

Na Dolenjskem pa ni šlo tako lahko, in komunistom je grozilo da ostanejo osamljeni. Da izzovejo represalije so začeli minirati železniške proge ter postavljati zasede osamljenim laškim vojakom. Res so razjarjeni fašisti in laška vojska začeli zapirati cele vasi, požigati naselja in streljati talce. Brezbrambni ljudje so se zatekali v gozdove. Toda partizanska provokacija je bila preveč očitna, zato ljudje niso marali v komunistične partizanske oddelke. Vedno več pravovernih komunistov so morali mobilizirati v Ljubljani in jih pošiljati na Dolenjsko, da ojačijo slabokrvne partizanske četice. Neuspeh prvih partizanov Saje upravičuje, češ da "slovensko partizanstvo zaradi objektivnih ovir precej od začetka ni doseglo takega obsega, kot v ostalih jugoslovanskih pokrajinah."

Te "objektivne ovire", to je odpor zdravega krščanskega slovenskega ljudstva proti komunizmu so pa odpravili na drug način. Septembra 1941 se je v Ljubljani konstituiral "Slovenski narodnoosvobodilni odbor", ki se je proglasil za edino vrhovno oblast v Sloveniji ter izdal odredbo, katere člen 2. pravi:

"Slovenski narodnoosvobodilni odbor za čas narodnoosvobodilne borbe edini predstavlja, zastopa, organizira in vodi slovenski narod na vsem njegovem ozemlju. Vsako organiziranje izven Osvobodilne Fronte je v času tujeve okupacije škodljivo v borbi za narodno svobodo."

Saje seveda ne pove kdo je ta samozvani odbor pooblastil in postavil za oblast. E dini, ki mu pripada ta pravica, je slovenski narod, a ta je bil takrat razkosan in v tujevih sponah ter se ni mogel izjaviti.

Po tem ko so se komunisti sami deklarirali za oblast so posegli po najbrezobzirnejšem terorju, da zatujejo tiste, ki niso hoteli slediti OF. Da nasipljejo peska v oči javnosti, so izdali vrsto "odredb" o ljudeh sodiščih ter o postopku proti "izdajalcem in kolaboracionistom". Pod to krinko so začeli ubijati protikomunistične Slovence. Pod kroglami komunističnih morilcev je padla cela vrsta uglednih, poštenih in nacionalnih Slovencev, ne da bi se okupacijske oblasti zganile, čeprav jim po mednarodnem pravu pripada dolžnost vzdrževanja javnega reda, miru in varnosti v zasedenih pokrajinah. Toda ker navzlic komunističnim lažem o izdajalstvu in kolaboracionizmu teh žrtev, takrat dejansko ni bilo nobenega sodelovanja, Italijani niso imeli nobenega posebnega interesa zaščititi protikomunistične Slovence, obratno jim je kar šlo v ra-

čun, da se Slovenci med seboj pobijajo.

Saje se z vsemi silami trudi, da bi dokazal krivdo nekaterih vidnejših žrtev. V posebnem poglavju obdeluje Akademski Klub Stražo ter njenega duhovnega voditelja pokojnega preč. prof. Lamberta Ehrlicha, ki so ga komunistični morilci ustrelili 26. maja 1942., ko se je vračal od vsakdanje sv. maše v kapeli Cirilovega akademskega doma v Ljubljani.

Pisec se trudi dokazati tej skupini in njenemu vodniku razne protislovenske načrte o nekakih katoliških imperijih, enkrat pod italijansko a drugič pod avstrijsko oblastjo. Te absurde in kontraktorne trditve ni vredno zavračati. Da pa oblati še osebo prof. Ehrlicha pa se posluži pričevanja dr. Metoda Mikuža, bivšega duhovnika, ki je med vojno šel k partizanom, a po vojni vobče zapustil duhovniški stan, se oženil ter postal univerzitetni profesor za predmet: "Zgodovina Osvobodilne Fronte". Mikužovo "znanstveno" delo "Slovenska duhovščina in Osvobodilna Fronta" je pa verodostojen dokaz samo za Sajeta in njegove komunistične bratce.

Komunisti so se zavedali, da je pok. prof. Ehrlich s svojim poznavanjem komunizma in njegovih metod ter iskrenim slovenskim čutom in velikim programom na poti komunističnim načrtom za zasužnjene slovenskega naroda. Najprej so uprizorili proti njemu propagandno gonjo nakar so nastopili morilci.

Da podpre svoje pojasnjevanje z neizpodbitnim dokazom, Saje priobčuje fotokopijo dopisa, ki ga je dva dni po smrti prof. Ehrlicha poslal kapitan D'Amato, poveljnik karabinerjev pri italijanskem armadnem zboru svojemu predstojniku. Ta dopis se v našem prevodu glasi:

Iz zasužnjene Slovenije

"Slovenija ne more sama živeti, ker je gospodarsko prešibka in navezana na uvoz živeža iz Vojvodine ter Hrvaške ter na izvoz svojih industrijskih izdelkov v balkanske pokrajine." To je trditev, ki jo ponavljajo vsi zagovorniki vključevanja Slovenije v tako ali tako Jugoslavijo. Ta trditev je neresnična. Vsak pameten človek ve, da nobena bratovska ljubezen ni tako velika, da bi Slovence kdor koli hotel imeti v svoji hiši, če mu ne bi koristili. Avstrija in Srbija sta nas hoteli imeti v svojem izkoriščevalskem objemu, ker smo jima koristili in jima bili potrebni zaradi svoje zemljepisne lege, zaradi svojih zvez z Evropo in morjem, zaradi svoje-ga gospodarskega bogatstva, zaradi pridnosti in darovitosti slovenskih ljudi. Bajko o gospodarski šibkosti, zaradi katere naj bi bila samostojna Slovenija nemogoča, postavljajo na laž celo uradne letošnje titovske gospodarske statistike. Slovenija predstavlja po ozemlju in po številu prebivalstva samo desetino vse Jugoslavije. In vendar je po uradnih titovskih podatkih lani izdelala 35 odstotkov vsega lesa za izvoz. Slovenski delavec je po teh uradnih statistikah izdelal 60 odstotkov tistega, kar od njega zahteva komunistični gospodarski načrt, srbski 30, črnogorski in makedonski pa samo 10 odstotkov. Slovenija mora na leto dajati na stotine milijono-

"Po usmrtni profesorja Ehrlicha mi je bilo določeno potrjeno (podčrtal pis.) da se bodo katoličani, ki so pristaši Ehrlichovi in simpatizirajo z njihovim gibanjem sestali v razne skupine, da razpravljajo o ustanovitvi akcijskih skupin, tudi oboroženih, ki bi naj brezpogojno sodelovale z italijanskimi vojaškimi oblastmi. Čez kakih deset dni bom imel spisak teh formacij".

Saje pa to drugače prestavi: "Po likvidaciji sem dobil ponovno zagotovilo (? op. pis.), da se bodo katoliki . . . itd." in iz tega Saje napravi sklep: "Ker kapitan D'Amato v tem zanimivem dokumentu govori o ponovnem (podčrtal pis.) zagotovitvi . . . je jasno, da je D'Amato tako zagotovilo dobil tudi že pójprej".

Toda v originalnem tekstu o kakem ponovnem zagotovitvi vobče ni govora in vsak razsoden človek mora tisti dopis tako razumeti, da je tisti D'Amato šele po smrti prof. Ehrlicha se začel zanj in njegovo skupino zanimati. Čeprav je imel Saje na razpolago ves italijanski vojaški arhiv, ni ne prej in ne pozneje našel v njem nobene listine o tej zadevi. D'Amato ni namreč ne čez deset dni in nikdar pozneje dobil tistega seznama, zato tudi Saje molči o uspehu njegove akcije.

Saje tudi v tem primeru predrzno zaupa v nepoučenost svojih čitateljev, ki ne razumejo italijansčine. Z objavo fotografije tega dokumenta pa je storil dragoceno uslugo objektivnemu zgodovinarju, ki bo kdaj pisal o tej nesrečni in krvavi dobi. S svojim bednim pokusom mistifikacije pa je izpodkopal tla celemu svojemu delu.

Lika pok. prof. Ehrlicha pa pisunjenje takega duševnega nebogljenca kot je Saje ne more zasenčiti.

(Konec prih.)

nov kilovatnih ur električne sile na Hrvaško in drugam, Slovence pa je v glavnem prepovedano uporabljati elektriko celo za gospodinjne potrebe. Kljub tem ogromnim koristim, ki jih ima Jugoslavija, to je, Srbija, od Slovencev, pa v Sloveniji ne delajo niti ene nove železnice, niti ene pomembnejše ceste, niti ene večje državne stavbe. Slovenski izdelki, slovensko vino in slovenski živež so na primer dosti cenejši v Zagrebu in Beogradu kakor pa v Ljubljani. Vse to Slovenija daje Jugoslaviji celo pod komunističnim režimom in gospodarstvom. Kako bi slovenski narod živel in ustvarjal šele, če bi lahko v svobodi delal zase!

Preganjanje vere in Cerkev je v Sloveniji zadnje mesece doseglo tak značaj in obseg, kakor ga niti pod povojnim komunizmom še ne pomnimo. Ni ga dneva, da ne bi slovenski komunistični listi priobčili vsaj enega splošnega napada na katoliško vero in njene slovenske prvake, poleg tega pa še posebne napade na mariborskega in ljubljanskega škofa ter na vidnejše predstavnike slovenske duhovščine. Napade pišejo ministri ljubljanske komunistične vlade, zlasti bivši krščanski socialisti dr. Marjan Breclj, Tone Fajfar in drugi. Iz služb odpuščajo in postavljajo celo pred sodišče vedno več učiteljev in uradnikov, ki

(Nadaljevanje na 4. str.)

